

JÄMSTÄLLDHETS- PROGRAM

Svenska Kvinnoförbundet

JÄMSTÄLLDHETSPROGRAM

Svenska Kvinnoförbundet
1991

INNEHÅLLSFÖRTECKNING	sid.
Förord	1
Inledning	2
1. Attityder och könsrollstänkande	3
2. Jämställdhet i fostran och utbildning	5
3. Jämställdhet i arbetslivet	6
4. Ökat kvinnligt inflytande	8
5. Kvinnor och samhällsplanering	10
Avslutning	12

Förord

Svenska Kvinnoförbundet godkände i mars 1985 i Jakobstad förbundets första jämställdhetsprogram. Programmet baserade sig på andra paragrafen i förbundets stadgar: "Svenska Kvinnoförbundets syfte är att samla Finlands svenska kvinnor och bevaka deras intressen i det politiska, sociala och ekonomiska livet." Programmet intog en central plats inom verksamheten både på förbunds- och lokalnivå.

Vårt mål är i dag att i ännu större utsträckning än tidigare ta aktivt del i det politiska skeendet. Vardagslivet är politik: de beslut som fattas på kommunal nivå, i riksdagen och regeringen berör vårt dagliga liv. Ett medvetet handlande som riktar in sig på att förändra vardagslivet och samhället så att kvinnliga värderingar styr utvecklingen i högre grad än nu är målet för vår verksamhet.

Kvinnoförbundets mest centrala uppgift är att arbeta för jämställdheten. Det innebär att förbundet verkar för att kvinnor och män skall ha samma ställning och ansvar inom arbetslivet och familjen och i de beslutande och verkställande organen inom alla samhällsområden. För att konkretisera vårt jämställdhetsarbete inom förbundet och lokalavdelningarna är det viktigt att vi klarlägger våra mål och visioner tillsammans. Ett led i detta arbete har varit det förarbete som gjorts och de förslag som lokalavdelningarna framställt som underlag för utarbetandet av ett förnyat jämställdhetsprogram för förbundet. Förbundets kvinnopolitiska utskott har sammanställt materialet.

Genom gemensamt arbete kan vi alla var med och påverka utvecklingen mot ett mera jämställt samhälle.

Eva Kivilaakso-Wellmann
ordförande för kvinnopolitiska utskottet

INLEDNING

Svenska Kvinnoförbundets mest centrala uppgift är att arbeta för jämställdhet - för samma ekonomiska, politiska och sociala rättigheter för kvinnor och män. Det är viktigt att öka kvinnornas andel i de beslutande och verkställande organen inom stat och kommun, i facket och inom arbetslivet.

Förändrade attityder krävs för ett samhälle där kvinnor och män har reella möjligheter att i lika hög grad ta del i och ansvara för arbete, hem, barn och samhällsfrågor. En viktig förutsättning för detta är att kvinnligt och manligt arbete värderas jämnt.

Löneskillnaderna mellan könen måste minskas. Lika lön för likvärdigt arbete bör vara den grundläggande principen. Kraftiga åtgärder måste vidtas för att höja låglöneyrkenas status och därmed också lönerna. Sålunda gynnas hela samhället om t.ex. vårdbranschen får de stora personella och ekonomiska resurser den behöver.

I social- och familjepolitiken avspeglas fortfarande den traditionella synen på familjemedlemmarnas roller - mannen ses som familjeförsörjaren, kvinnan som den som sköter omsorgsarbetet i hemmet. De sociala förmånerna har långt baserats på dessa könsrollsmönster och inte på individuell trygghet. Svenska Kvinnoförbundet anser att stödåtgärder och sociala förmåner inte får bindas till kön eller civilstånd.

I detta program behandlas jämställdhet på fyra delområden: i attityder och könsrollstänkande, i fostran och utbildning, i arbetslivet samt i samhällsplaneringen. Förändringen mot ett mera jämställt arbete måste börja i hemmet, fortsätta inom utbildning och i arbetsliv och vidare inom samhällslivets olika sektorer. Målet är en jämställd värld där både kvinnor och män kan använda sina resurser på ett jämbördigt och kreativt sätt.

1. ATTITYDER OCH KÖNSROLLSTÄNKANDE

Förutom den öppna och direkta kvinnodiskrimineringen i vårt samhälle förekommer det indirekt diskriminering. Den bygger på föråldrade och fördomsfulla könsrollsuppfattningar och är mycket svår att motarbeta. Grunden läggs ofta i barndomen, i hemmet, inom dagvården och i skolan. Att kvinnan och mannen sammankopplas med vårdar- respektive försörjarrollen förmedlas sedan vidare via kulturen, samhällsinstitutionerna och medierna. Kvinnor och män behandlas bl.a. fortfarande olika som arbetssökande och arbetstagare. De lågavlönade, underordnade och/eller undervärderade jobben sköts oftast av kvinnor. Arbetsmarknaden är alltså skarpt indelad i mans- och kvinnoarbeten.

Såväl kvinnors som mäns sakkunskap och livserfarenhet måste kunna tas till vara i samhället. Om individen får utvecklas till en 'hel' människa har hon möjligheter att utnyttja sina personliga resurser till fullo.

I dag kan man se en ökad egoism på arbetsmarknaden. Mannen värderas genom sina insatser och aktiviteter utanför hemmet. Kravet på framgång i arbetet utgör en stark press på honom och hindrar honom ofta från att ta ut sin lagstadgade faderskaps- och föräldraledighet. För att fäderna i praktiken skall ta ett större ansvar för barnen och komma närmare dem måste arbetslivet genomsyras av en mer positiv inställning till faderskap och vård.

I dagens samhälle spelar medierna en avgörande roll då det gäller att bevara och förmedla könsrollstänkandet. Reklamen både upprätthåller och förstärker inrotade könsrollsmönster.

Svenska Kvinnoförbundet verkar för att:

1. ansvar och arbete skall fördelas lika i hemmen så att barnen har självständiga och jämlika föräldrar som förebild

2. nå fram till en attitydändring i syfte att lära barnen att bryta könsrollstänkandet och uppmuntra dem till att kritiskt analysera budskapet i medierna och reklamen
3. utveckla familjefostran inom barn- och mödrarådgivningen så att den också gäller papporna
4. påverka inställningen till fadersrollen så den blir positivare och stärks t.ex. på så sätt att papporna också i praktiken får större möjligheter att utnyttja föräldra- och vårdledigheten
5. motarbeta sådana attityder i samhället som nedvärderar kvinnan, hennes arbete och roll
6. motarbeta pornografi och prostitution.

2. JÄMSTÄLLDHET I FOSTRAN OCH UTBILDNING

Föräldrar, daghemspersonal och lärare inom alla utbildningsformer innehar en nyckelställning när det gäller att förändra attityderna; de vuxnas sätt att behandla flickor och pojkar har den största betydelse. Förebilder har en stor betydelse också då det gäller ungas val av utbildning. Könsegregeringen på arbetsmarknaden kan bara brytas genom att flickor och pojkar väljer icketraditionella yrken, d.v.s. yrken där merparten av de anställda tillhör det andra könet.

Skolorna måste aktivt arbeta för att stimulera eleverna till val av icketraditionella utbildningslinjer. Dessutom måste utbildningen för vissa yrken ändras så att den passar för båda könen. Undervisningen i datateknik är central och flickorna bör uppmuntras att mera än tidigare ta del av den.

Svenska Kvinnoförbundet verkar för att:

1. jämställdhetsfrågorna behandlas i utbildningen av daghemspersonal, familjedagvårdare och lärare
2. jämställdhetsfrågorna diskuteras i Hem och skola-föreningar
3. föräldrar och skola samverkar kring yrkesinformationen för att bryta flickors och pojkars traditionella val av kvinnligt och manligt vid val av studieriktning
4. främja försök i skolan i syfte att ändra könsrollstänkandet i klassen
5. medborgar- och arbetarinstitut, studieförbund och folkhögskolor gör en insats för att främja jämställdheten i samhället genom att anordna kurser, kalla samman diskussionsgrupper och studiecirklar
6. kvinnorna uppmuntras till fortbildning i högre studier vid högskolor och universitet
7. mera resurser anslås för kvinnoforskning.

3. JÄMSTÄLLDHET I ARBETSLIVET

Segregationen av arbetslivet i manliga och kvinnliga yrken är historisk: kvinnan har ju oavlönad utfört omsorgsarbete (barn, sjuka och anhöriga) samt haft hand om vårderna av hemmet medan mannen har burit försörjaransvaret och haft hand om den utåtriktade verksamheten: föreningsaktivitet, samhällsutveckling, teknologisk utveckling osv.

På motsvarande sätt värderas de traditionellt kvinnliga och manliga yrkena: kvinnliga arbetstagares lön utgör i genomsnitt 75 % av männens, också då de har lika lång utbildning och lika krävande arbetsuppgifter. En arbetsvärdering, där man fäster särskild vikt vid de kriterier som ligger till grund då lönen fastställs, måste införas. Sedan man utvecklat så allmängiltiga kriterier som möjligt kan man med deras hjälp jämföra innehålln i olika arbeten. Principen är sedan "lika lön för olika men likvärdigt arbete".

En fördelning av hemarbetet påverkar starkt kvinnans möjligheter att delta jämbördigt i arbetslivet. Många problem och utmaningar ligger i dag i skärningspunkten mellan familjeliv och arbetsliv. Dessa två sektorer måste ses som en fungerande helhet. Först när kvinnor och män kan förvärvsarbeta på lika villkor med lika stort omsorgsansvar kan jämställdhet uppnås också i praktiken.

Faktorer som främst påverkar kvinnornas möjligheter till avancemang är fortbildning som ordnas på kvällar eller under veckoslut, då kvinnor ofta har svårt att delta, samt bristen på informella nätverk och kvinnor i chefsrollen som modell.

Arbetsmarknadspolitiskt sett behandlas den kvinnliga arbetskraften fortfarande som en reserv och inte som den resurs den är. Kvinnornas speciella kunskaper bör utnyttjas bättre än tidigare och deras erfarenheter och kvalifikationer värderas och beaktas då tjänster besätts.

Svenska Kvinnoförbundet verkar för att:

1. den skarpa segreringen av arbetsmarknaden i kvinno- och mansyrken bryts genom icke-traditionella yrkesval
2. arbetsvärderingar utförs för att bedöma likvärdiga arbetsprestationer och att yrkesbeteckningarna ses över till innehållet och justeras
3. en flexibel arbetsorganisation med rotation av arbetena, utvidgning av arbetsuppgifterna införs där det är möjligt
4. lika lön för likvärdigt arbete garanteras på basen av arbetsvärderingar
5. fortbildning ordnas så att både kvinnor och män har möjligheter att delta
6. kvinnornas erfarenheter och kvalifikationer beaktas vid ledarrekrytering och de traditionella mönstren bryts
7. kvinnor skall få stöd i användningen av ny teknologi.
8. antalet kvinnor i fackets beslutande organ ökas
9. arbets- och familjeliv skall gå att förena genom samhällsstöd och t.ex. flexibel arbetstid
10. deltidsarbetet beaktas då de sociala förmånerna slås fast

4. ÖKAT KVINNLIGT INFLYTANDE

I samhällets beslutande organ på alla nivåer är kvinnorna fortfarande underrepresenterade om man beaktar att de utgör ungefär hälften av befolkningen. Det råder också en obalans genom att kvinnorna ofta är väl representerade i typiska 'mjuka' organ som social-, hälsovårds- och kulturnämnderna medan motsatsen råder i t.ex. olika planerings- och tekniska organ. Obalans råder också då det gäller fördelningen av t.ex. högre förtroendemannauppdrag.

Samma missförhållanden råder då det gäller de styrande organen inom den privata sektorn - i industrier, företag och samfund. Detta innebär att kvinnligt inflytande ofta är nästan obefintligt vid t.ex. planering och investeringar.

I och med att den organisatoriska strukturen i samhället, både inom den statliga, kommunala och privata sektorn, domineras av män fattas beslut gällande samhällsplaneringen och -utvecklingen långt av manliga grupperingar. Kvinnors värderingar och erfarenheter påverkar föga beslutsfattandet. Ändå har kvinnorna vardagserfarenhet bl.a. av en stor del av samhällets basservice.

För att trygga en balanserad sammansättning av de beslutande organen på olika nivå verkar Svenska Kvinnoförbundet för att:

1. kvinnorepresentationen skall öka inom alla sektorer och på alla nivåer i samhället
2. kvinnornas situation och ställning i samhället kontinuerligt följs upp och reds ut
3. ge inspiration för diskussioner och handlingsprogram som främjar jämställdheten
4. följa med hur kvinnans ställning utvecklas lokalt, regionalt och på riksplanet samt uppmärksamma de dolda mekanismer i samhället som motverkar jämställdheten
5. föreningar, företag, myndigheter och enskilda personer aktiveras till arbete för jämställdhet

6. fortlöpande stöda, stimulera och utveckla jämställdhetsarbetet inom kommunerna
7. för att kvinnor och män i samma utsträckning väljs till statliga kommittéer och andra organ samt inom privata företag eller organisationer.

5. KVINNOR OCH SAMHÄLLSPLANERING

Kvinnor har genom sitt vardagliga arbete och ansvar för hem och familj erfarenheter av flera områden inom servicesektorn och stora organisatoriska insikter. Genom skevheten i sammansättningen av de beslutsfattande organen har t.ex. omsorgsarbetets behov och vårdideologin beaktats otillräckligt. Det gäller t.ex. för daghemsplatser, hälsovården och vårdenheterna, äldreomsorgen och handikappvården. En jämnare fördelning av könen på de olika sektorerna och nivåerna skulle garantera en mera balanserad utveckling av samhället.

Vid samhällsplaneringen anser Svenska Kvinnoförbundet att följande mål bör uppställas:

1. planerna gällande arbetsplatser, boende, kommunikationer och former för basservice koordineras
2. kollektivtrafiken förbättras
3. familje- och sociallagstiftningen utvecklas så att föräldrar kan dela ansvar för hem och yrke jämnt
4. barnomsorgen, äldreomsorgen och handikappvården planeras och byggs ut så att de bildar en integrerad del av närsamhället
5. vården av barn, handikappade och äldre utvecklas så att det finns reella valmöjligheter (också alternativ dagvård som gruppbarndagvård, kooperativ dagvård mm.)
6. tiden för vårdledighet och perioden för utbetalningen av hemvårdsstöd blir pensionsberättigande
7. organiserad barndagvård ordnas för nattarbetande föräldrar
8. småföretagares och jordbrukarfamiljernas behov av barndagvård tillgodoses
9. mindre och människovänligare vårdenheter för äldre inrättas i tillräcklig omfattning
10. bidraget för vård av anhöriga hemma blir tillräckligt stort
11. hemsjukvården utvecklas att gradvis också omfatta kvälls- och nattpatrullering

12. egenläkarsystemet samt det individcentrerade vårdarbetet (egenvårdare) byggs ut

13. terminalvården utvecklas både på anstalter och inom den öppna vården.

AVSLUTNING

Jämställdhetsarbetet måste ske på flera plan samtidigt. Lagen erbjuder vissa formella möjligheter för jämställdhet men därutöver krävs sociala, psykologiska och kulturella förändringar. Dessa kan ske på två nivåer, den personliga och den offentliga.

På det personliga planet kan var och en bedriva jämställdhetsarbete: med sig själv, i sin familj och framför allt som fostrare av kommande generationer.

Tillsammans kan vi arbeta för jämställdhet i samhället: i arbetsliv, utbildning och politik. Ju flera vi är om det arbetet, desto större möjligheter har vi att verkligen förändra det traditionella och inrotade könsrollsmönstret.

